

Έρευνα και Εκπαίδευση στην Ελλάδα και Γεωπολιτική.

Ξεκινώντας να διαβάσετε αυτές τις γραμμές, ίσως πιστέψετε από τις πρώτες λέξεις ότι μάλλον ξέχασα τον τίτλο του άρθρου. Ας μην ξεχνούμε όμως ότι κάθε νέα πρόταση ξεκινά από την εσωτερική ενδοσκόπηση των θεμάτων και από την ουσιαστική τους κατανόηση.

Βρισκόμαστε ως χώρα σε μια από τις πλέον δύσκολες δοκιμασίες που έχουμε περάσει από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Το αν η δοκιμασία αυτή θα αποδειχθεί ως μια καθοριστικής σημασίας δοκιμασία, μένει να αποδειχθεί σύντομα ή έστω σχετικά σύντομα. Βεβαίως έχουμε περάσει πάρα πολύ πιο σκληρές δοκιμασίες (Μικρασιατική καταστροφή, πόλεμος και εμφύλιος) αλλά και στις δύο περιπτώσεις ακολούθησαν περίοδοι ανάπτυξης, οικονομικής και πνευματικής (1928 – 1932 και 1955 – 1964). Το μειονέκτημά τους και στις δύο περιπτώσεις, ήταν η διάρκεια. Η συνέχεια. Υπάρχει όμως ένα σοβαρό ελαφρυντικό. Ήταν ακόμα νωρίς - και στις δύο περιπτώσεις - από πρόσφατες νωπές καταστροφές, εθνικές, ψυχικές και υλικές. Ολοκληρωτικές. Αλλά το γεγονός ότι τελικά υπήρξε ουσιαστική πρόοδος αν μην τι άλλο, αποδεικνύει το μυαλό και τα ψυχικά αποθέματα του Έλληνα. Επιβιώνει, σηκώνεται και νικάει. Την διαχείριση της νίκης όμως, ξέρουμε να την υλοποιήσουμε ?

Σήμερα γνωρίζουμε – μην κρυβόμαστε πίσω από το δάκτυλό μας - ότι η χώρα μας θα αλλάξει. Είναι βέβαιο πλέον ότι θα αλλάξει. Τα βασικά ερωτήματα όμως είναι δύο. Το πρώτο είναι αν θα αλλάξει προς το καλύτερο (έστω και μέσα από μια επίπονη διαδικασία) και το δεύτερο ερώτημα είναι αν η αλλαγή αυτή θα αφορά και τον τρόπο σκέψης όλων μας. Εμάς τους ίδιους. Γιατί κάθε θετική αλλαγή ή έστω προς το καλύτερο, έχει νόημα μόνον αν έχει θεμέλια. Τα θεμέλια είναι οι άνθρωποι γιατί αυτοί δίνουν διάρκεια στην αλλαγή. Το ζητούμενο δεν είναι αν οι άνθρωποι αυτοί, δηλαδή εμείς οι πολίτες, ψηφίζουν το ίδιο κόμμα. Το ζητούμενο είναι αν στην πλειοψηφία μας πιστεύουμε σε αρχές και θεσμούς, άσχετα από το τι ψηφίζουμε. Αν έχουμε δηλαδή, την πνευματική θωράκιση, να μην παραβλέπουμε αρχές και θεσμούς προς χάριν άλλων συμφερόντων.

Βρισκόμαστε όμως πλέον σε ένα σταυροδρόμι διαφορετικό από τα δύο προηγούμενα. Σ' αυτό το σταυροδρόμι δεν υπάρχει η νωπή πρόσφατη καταστροφή. Ούτε το όποιο ελαφρυντικό της πλάνης. Τώρα θα μετρήσει (ή όχι) η ωριμότητά μας μπροστά στις επιλογές μας. Σ' αυτές τις επιλογές χρειαζόμαστε και ηγέτες (άνδρες και γυναίκες). Ηγέτες στους χώρους εργασίας μας, στη διοίκησή μας, στην οικονομία μας, στα μέσα ενημέρωσης, στα σχολεία και στα πανεπιστήμιά μας, στη διακυβέρνησή μας. Τους έχουμε αρκεί να τους δούμε προσεκτικά με τα χαρακτηριστικά τους.

Με άλλα λόγια, η ταπεινή μου γνώμη είναι ότι το πρόβλημα της χώρας μας είναι πρώτα και κύρια, πρόβλημα θεσμικό και οργανωτικό. Προς Θεού, όχι πρόβλημα δημοκρατίας. Αλλά πρόβλημα ουσίας. Εφαρμογής της δημοκρατίας των θεσμών και του μέτρου. Μια μοντέρνα αστική δημοκρατία με οργανωμένους, αυτοελεγχόμενους θεσμούς. Οι περίοδοι οικονομικής ανάκαμψης που έχουμε ζήσει στο παρελθόν, σε ακόμα πιο αντίξοες συνθήκες, δείχνουν ότι

το πρόβλημά μας δεν ήταν στη πραγματικότητα το οικονομικό. Σταθερές και δυναμικές ηγεσίες, οδήγησαν τη χώρα μπροστά. Η πηγή των προβλημάτων μας διαχρονικά, είναι η κακή χρήση και εφαρμογή των αρχών και των θεσμών μας, που κατάντησε να γίνει και σοβαρότατο οικονομικό πρόβλημα (πελατειακές σχέσεις, υπερβολική διόγκωση του δημόσιου τομέα, παιδεία χωρίς σχέδιο και διάρκεια, έλλειψη ελέγχου και αξιολόγησης). Ας πάρουμε ως παράδειγμα την διαρκή συζήτηση για το ποιός – ποιοί ευθύνονται για την οικονομική κρίση. Αν το ίδιο ερώτημα το θέταμε για τα οικονομικά μιας οικογένειας, πόσο χρόνο θα χρειαζόμασταν για να καταλάβουμε αν ένας ή περισσότεροι χρέωσαν και σπατάλησαν την περιουσία και τα έσοδά της? Το ίδιο ισχύει και για μια χώρα. Μια αλήθεια υπάρχει, όχι πολλές. Ευθύνονται όλοι, διαχρονικά και σε διαφορετικό βαθμό ανά περίοδο. Το ξέρουμε με πολύ συγκεκριμένα στοιχεία και όμως το κρύβουμε.

Τον Νοέμβριο του 2009, λίγες ημέρες μετά τις εθνικές εκλογές, ο Καθηγητής Οικονομικών του Πανεπιστημίου Αθηνών, κ. Βασίλειος Ράπανος, σημερινός Διοικητής της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος, δημοσίευσε μέσω του Ι.Ο.Β.Ε. (Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Μελετών) μια πολυσέλιδη έκθεση με τίτλο : « Το μέγεθος και το εύρος των δραστηριοτήτων του δημόσιου τομέα ». Την έκθεση αυτή μακάρι να μπορούσε να τη διαβάσει κάθε πολίτης. Σας παραθέτω μερικά εξαιρετικού ενδιαφέροντος αποσπάσματα : Σελίδα 3 « Είναι μάλιστα αξιοσημείωτο ότι η Ελλάδα είναι απο τις πρώτες χώρες στον ΟΟΣΑ σε ότι αφορά τις δαπάνες για δημόσια διοίκηση, ως ποσοστό του ΑΕΠ ». Στη σελίδα 53, υπολογίζεται το κόστος των διοικητικών βαρών και της γραφειοκρατίας προς τις επιχειρήσεις (μόνον προς τις επιχειρήσεις όχι προς τους πολίτες). Αποδεικνύεται ότι είναι εξαιρετικά δύσκολο να υπολογιστεί αλλά πρέπει να κυμαίνεται μεταξύ 5,4 και 6,8 % του ΑΕΠ. Εάν πάρουμε το χαμηλότερο ενδεχόμενο για το 2007, αυτό μεταφράζεται σε σχεδόν 14 δις. Ευρώ ! Για να αντιληφθούμε φίλοι αναγνώστες, τι σημαίνει αυτό το μέγεθος σας παραθέτω με τη σειρά μου δύο ακόμα. Για την έρευνά μας δαπανούμε 0,6 % του ΑΕΠ και για την Εθνική μας Άμυνα, αρκετά λιγότερο απο τη γραφειοκρατία μας, 4,3 % του ΑΕΠ. Εάν με την ηλεκτρονική διακυβέρνηση, αντικαταστήσουμε μέρος μόνον αυτών των δαπανών, η έρευνά μας θα ήταν σαφώς καλύτερη και παράλληλα δεν θα χρειαζόντουσαν περικοπές στην Εθνική μας Άμυνα (που κατά την ταπεινή μου και πάλι άποψη, πολύ σύντομα, θα «ξεπληρώσει» τις διαχρονικές τις δαπάνες). Στην τελευταία πρόταση της έκθεσής του, στη σελίδα 67, ο Καθηγητής κ. Ράπανος αναφέρει : « Η πρόκληση της «επανάδρυσης» αφορά την ελληνική κοινωνία στο σύνολό της, και είναι η μεγάλη πρόκληση για το πολιτικό μας σύστημα ».

Ας θέσω λοιπόν και εγώ με τη σειρά μου το ερώτημα για το χώρο που φαίνεται ότι αφιέρωσα τη ζωή μου. Την Έρευνα και την Εκπαίδευση. Ποιά είναι τα σημαντικότερα γεωπολιτικά ή γεωστρατηγικά πλεονεκτήματα της Ελλάδας? Νομίζω ότι όλοι θα συμφωνήσουμε σε δύο. Η σχεδόν καθολική οικουμενικότητα του πολιτισμού της και η γεωγραφική της θέση. Μπορούν αυτά να συνδεθούν με την Έρευνα και την Εκπαίδευση? Απολύτως. Ας πάρουμε δύο μόνον παραδείγματα. Για ποιό λόγο όταν μεγάλοι διεθνείς οικονομικοί οργανισμοί, κάνουν επιχειρηματικά σχέδια προκειμένου να επιλέξουν την καταλληλότερη τοποθεσία για γεωστρατηγικές επενδύσεις μεταξύ Ευρώπης, Ασίας (η ανερχόμενη δύναμη του αιώνα) και Αφρικής, πάντα επιλέγουν την Ελλάδα.

Είναι προφανές. Γιατί όμως φεύγουν ? Αρκούν λίγες ημέρες να προσπαθήσουν να επικοινωνήσουν με αρμόδιους φορείς, για να πάνε αλλού. Μέχρι και η Αλβανία έχει αποδειχθεί πιά συμφέρουσα επιλογή. Ας πάρουμε ένα άλλο παράδειγμα. Η χώρα μας είναι πλουσιότατη σε αρχαιολογικά ευρήματα και ασφαλώς απο τις πλέον σημαντικές χώρες διεθνώς, απο αρχαιολογική άποψη. Παρόλα αυτά, υστερούμε σε έρευνα, δυσκολευόμαστε να φυλάξουμε τους χώρους μας, με πολύ κόπο συντηρούμε τα μουσεία μας. Και όμως έχουμε πολλούς αρχαιολόγους. Αν στην Ελλάδα δημιουργούσαμε διεθνείς σπουδές μεταπτυχιακού επιπέδου για όλες σχεδόν τις φάσεις της ιστορίας μας με αντίστοιχα δίδακτρα (π.χ. 3.000 Ευρώ το έτος), πόσους φοιτητές πιστεύετε ότι θα είχαμε απ'όλο τον πλανήτη ? Θα ξεκινούσαμε απο μερικές εκατοντάδες και θα προχωρούσαμε σε χιλιάδες. Θα υπήρχε πλέον θέμα χρηματοδότησης της αρχαιολογικής μας έρευνας, φύλαξης και συντήρησης ?

Η Έρευνα και η Εκπαίδευση, στην ευρύτερη θεώρησή τους, μπορούν να αποτελέσουν τεράστια γεωπολιτικά πλεονεκτήματα για τη χώρα μας, στα χέρια ανθρώπων με γνώση και όραμα. Μου θυμίζουν την εμπορική μας ναυτιλία. Σήμερα πρώτη στον κόσμο, μέσα σ' αυτό το σχεδόν καταθλιπτικό περιβάλλον. Και σ' αυτήν την περίπτωση, η παράδοσή μας ήταν μεγάλη. Διαχρονική. Κανείς όμως δεν μπορούσε να προβλέψει τέτοια άνοδο. Κι όμως, με δουλειά, γνώση και όραμα, η παράδοση έγινε δύναμη και η ναυτοσύνη, γεωπολιτικό πλεονέκτημα.

Απόστολος Ε. Παπαλόης